Deniz Feneri Derneği

FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ 2010

YOKSULLUK

GÖÇ

SAVAŞ

SEMPOZYUMU

24-25 ŞUBAT 2018

FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ HALİÇ YERLEŞKESİ

www.yoksulluk.org

Ana Sponsor

Ziraat Katılım

Paylaştıkça daha fazlası

Deniz Feneri Derneği

FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ 2010

YOKSULLUK

GÖÇ

SAVAŞ

SEMPOZYUMU

24-25 ŞUBAT 2018

FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ HALİÇ YERLEŞKESİ

SEMPOZYUM

ÖZET KİTAPÇIĞI

Ana Sponsor

Ziraat Katılım

Paylaştıkça daha fazlası

www.yoksulluk.org

YOKSULLUK
GÖÇ
SAVAŞ

SEMPOZYUMU

24-25 ŞUBAT 2018

FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ HALİÇ YERLEŞKESİ

Ziraat Katılım

Paylaştıkça daha fazlası

katkılarıyla gerçekleştirilmektedir.

Savaş, Göç, Yoksulluk Sempozyumu
24-25 Şubat 2018
FSM Haliç Yerleşkesi / İstanbul

○ ○ ○

Bu kitapçık,
Deniz Feneri Derneği ve Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi tarafından düzenlenen Savaş, Göç, Yoksulluk Sempozyumu'nda sunulan bildirilerin özetlerini içermektedir.

Bildirilerin özetleri, bildiri sahiplerinin isimlerine göre alfabetik olarak sıralanmıştır.

Deniz Feneri Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği
Adres: 10. Yıl Cd. Cinoğlu Çıkmazı
No:4 Zeytinburnu / İstanbul
Tel: 0212 414 60 60 Faks: 0212 415 61 61
Web: www.denizfeneri.org.tr
E-posta: fener@denizfeneri.org.tr

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
Adres: Sütlüce Mh. Karaağaç Cd.
No:12/A Beyoğlu / İstanbul
Tel: 0212 521 81 00 **Faks:** 0212 369 81 64
Web: http://fsm.edu.tr
E-posta: fsm@fsm.edu.tr

Savaş, Göç, Yoksulluk Sempozyumu Bildiri Özetleri

Baskı:

Grafik Tasarım: Ahmet Furkan Onat
ahmetfurkanonat@gmail.com

SEMPOZYUM PROGRAMI

- 24 ŞUBAT CUMARTESİ 2018 -

10.00 – 10.30 Sergi Açılış
10.30 – 12.30 Açılış ve Protokol Konuşmaları
12.30 – 14.00 Öğle Arası

14.00 – 15.30 - AÇILIŞ OTURUMU
SAVAŞ, GÖÇ VE YOKSULLUK
Moderatör: Prof. Dr. Davut DURSUN
Prof. Dr. Zekeriya KURŞUN - Dr. Ahmet Emin DAĞ
Suriye'de Savaşın Değiştirdiği Demografi
Prof. Dr. Ömer ÇAHA
Dünden Bugüne Savaşın Değişen Yapısı ve Göç
Prof. Dr. Kıvanç ULUSOY
Türkiye'de Devlet Kapasitesinin Göstergesi Olarak Suriye Kaynaklı Göç Sorunu
Doç. Dr. Yusuf ADIGÜZEL
Küresel Göç Sebebi Olarak Yoksulluk ve Türkiye'de Düzensiz Göç
Dr. Kerem KINIK
Türkiye ve Dünyada Mültecilik, Sorunlar ve Çözüm Önerileri

15.45 – 17.15 - II. OTURUM
ÖNCELİKLİ TOPLUMSAL GRUPLAR VE MÜLTECİLER
Moderatör: Prof. Dr. Korkut TUNA
Yrd. Doç. Dr. Mahmut KARAMAN
Suriye Göçünün Sosyolojik Özelliği, Temel Sorunlar ve Muhtemel Risk Alanları
Yrd. Doç. Dr. Şerif ESENDEMİR
Yaşa Dayalı Yoksulluk Halleri ve Bazı Çareleri
Dr. Selman Salim KESGİN
Arafta Büyümek: Ulusal ve Uluslararası Politikalar Işığında Refakatsiz (Mülteci) Çocuklar
Arş. Gör. Zeynep SAĞIR
Savaş, Zorunlu Göç ve Yoksulluk Ekseninde Suriyeli Kadınların Kültürel Uyumlarını Anlamak
Meysa SAİD
Bir Mülteci Gözüyle Mültecilik

SEMPOZYUM PROGRAMI

- 25 ŞUBAT PAZAR 2018 -

09.00 – 10.15 - III. OTURUM
EĞİTİM, İSTİHDAM, SAĞLIK VE MÜLTECİLER
Moderatör: Prof. Dr. Ahmet Emre BİLGİLİ
Prof. Dr. M. İhsan KARAMAN
Mülteci Dramının Düşündürdükleri: Küresel Adalet ve İnsanlığın İmtihanı
Yrd. Doç. Dr. Faik TANRIKULU
Göçmenlerin Sosyal Hayata ve Çalışma Hayatına Etkileri
Müberra Nur EMİN - İpek COŞKUN
Türkiye'deki Suriyeli Çocukların Eğitimi: Yarın için Politikalar
Abdulkadir ŞEHİRLİ
Mülteci Açısından Artılar ve Eksiler

10.30 – 12.00 - IV. OTURUM
MÜLTECİLERE HİZMET SAĞLAYAN STKLAR
Moderatör: Dr. Cemil KESKİN
Dr. İbrahim ALTAN
Türk Kızılay'ının Mültecilere Yönelik Çalışmaları ve Saha İzlenimleri
Recep KOÇAK
Deniz Feneri Derneği'nin Mültecilere Yönelik Çalışmaları ve Saha İzlenimleri
Dr. Ahmet Emin DAĞ
İHH İnsani Yardım Vakfı'nın Mültecilere Yönelik Çalışmaları ve Saha İzlenimleri
Dr. Yahyahan Güney
Yeryüzü Doktorları'nın Mültecilere Yönelik Çalışmaları ve Saha İzlenimleri
Mustafa Erdem
Türkiye Diyanet Vakfı'nın Mültecilere Yönelik Çalışmaları ve Saha İzlenimleri

13.15 – 14.45 - V. OTURUM
MÜLTECİLERE HİZMET SAĞLAYAN KAMU KURUMLARI
Moderatör: Prof. Dr. Haşim Ercan ÖZMEN
Ercan DEMİRCİ
Bakanlığın Mültecilere Yönelik Çalışmaları ve Önerileri
Dr. Mehmet GÜLLÜOĞLU
AFAD'ın Mültecilere Yönelik Çalışmaları ve Önerileri
Abdullah AYAZ
Göç İdaresi'nin Mültecilere Yönelik Çalışmaları ve Önerileri
Saadettin AKYIL
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın Mültecilere Yönelik Çalışmaları ve Önerileri
Bünyamin ALBAYRAK
Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Mültecilere Yönelik Çalışmaları ve Önerileri
Hamdi SİCAK
Aile ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın Mültecilere Yönelik Çalışmaları ve Önerileri
Sağlık Bakanlığı Temsilcisi
Bakanlığın Mültecilere Yönelik Çalışmaları ve Önerileri

15.15 – 16.30 - VI. OTURUM
ULUSLARARASI KURULUŞLAR VE MÜLTECİLER
Moderatör: Prof. Dr. Fehameddin BAŞAR
Doç. Dr. Naim DEMİREL
Uluslararası Mülteci Sorunu ve Güvenli Bölge
Yard. Doç. Dr. Muhammed DEMİREL
Uluslararası Ceza Hukuku Bağlamında Mültecilik Sorunu
Ayhan KÜÇÜK
UHİM'in Mültecilere Yönelik Çalışmaları ve Önerileri
BM Mülteciler Yüksek Komiserliği Temsilcisi
Mültecilere Yönelik Çalışmaları ve Önerileri
Trond JENSEN
BM OCHA'nın Mültecilere Yönelik Çalışmaları ve Önerileri

16.30 - DEĞERLENDİRME VE KAPANIŞ

İÇİNDEKİLER

Bilim Kurulu 9

Sempozyum Hakkında 10

Yrd. Doç. Dr. Faik TANRIKULU
Göçmenlerin Sosyal Hayata ve Çalışma Hayatına Etkileri 13

İpek COŞKUN - Müberra Nur EMİN
Türkiye'deki Suriyeli Çocukların Eğitimi: Yarın için Politikalar 15

Prof. Dr. Kıvanç ULUSOY
Türkiye'de Devlet Kapasitesinin Göstergesi Olarak Suriye Kaynaklı Göç Sorunu 17

Yrd. Doç. Dr. Mahmut KARAMAN
Suriye Göçünün Sosyolojik Özelliği, Temel Sorunlar ve Muhtemel Risk Alanları 19

Yrd. Doç. Dr. Muhammed DEMİREL
Uluslararası Ceza Hukuku Bağlamında Mültecilik Sorunu 21

Doç. Dr. Naim DEMİREL
Uluslararası Mülteci Sorunu ve Güvenli Bölge 23

Prof. Dr. Ömer ÇAHA
Dünden Bugüne Savaşın Değişen Yapısı ve Göç 25

Dr. Selman Salim KESGİN
Arafta Büyümek: Ulusal ve Uluslararası Politikalar Işığında Refakatsiz (Mülteci) Çocuklar 27

Yrd. Doç. Dr. Şerif ESENDEMİR
Yaşa Dayalı Yoksulluk Halleri ve Bazı Çareleri.....29

Doç. Dr. Yusuf ADIGÜZEL
Küresel Göç Sebebi Olarak Yoksulluk ve Türkiye'de Düzensiz Göç.....31

Prof. Dr. Zekeriya Kurşun - Dr. Ahmet Emin DAĞ
Suriye'de Savaşın Değiştirdiği Demografi.....33

Arş. Gör. Zeynep SAĞIR
Savaş, Zorunlu Göç ve Yoksulluk Ekseninde Suriyeli Kadınların Kültürel Uyumlarını Anlamak.....35

BİLİM KURULU

Prof. Dr. Ahmet Emre BİLGİLİ
Prof. Dr. Davut DURSUN
Prof. Dr. Fehameddin BAŞAR
Prof. Dr. Haşim Ercan ÖZMEN
Prof. Dr. Korkut TUNA
Prof. Dr. Ömer ÇAHA
Prof. Dr. Zekeriya KURŞUN
Doç. Dr. Naim DEMİREL
Doç. Dr. Serdal SEVEN
Dr. Cemil KESKİN
Dr. Emin Yaşar DEMİRCİ
Dr. İbrahim ALTAN
Av. Mehmet CENGİZ

YÜRÜTME KURULU

Prof. Dr. Ahmet Emre BİLGİLİ
Dr. Emin Yaşar DEMİRCİ
Prof. Dr. Fehameddin BAŞAR
Prof. Dr. Zekeriya KURŞUN
Av. Mehmet CENGİZ

SEKRETERYA

Selma TOPKARA
Emre SALMAN
Muhammed Rafet YİĞİT
Omca ALTIN
Özlem KAZAN
Emine İLHANLI

çocukluklarını yaşayamadan omuzlarına binen büyük yükleri yüklenmeye mecbur kalmaktadır. Temel insan haklarına dahi sahip olamayan bu çocuklar aynı zamanda suç ve terör örgütleri tarafından da istismar edilmektedir.

Bu bağlamda, refakatsiz çocukların korunmaları, hayata tutunmaları için ulusal ve uluslararası düzeyde çeşitli mekanizmalar tasarlanmış ve bu çocukların en azından temel haklarına erişmelerine yönelik çeşitli adımlar atılmıştır. Ancak dünya siyasetinde yükselen yabancı düşmanlığı ve göçmen karşıtı popülist politikalar, uluslararası kurumların etkisiz ve zayıf kalması, refakatsiz çocukların korunması konusunda başarılı politikaların hayata geçirilmesini engellemektedir.

Bu çalışmada öncelikli olarak refakatsiz çocuklara yönelik uluslararası düzeydeki politikalar ele alınacak ve bu politikaların pratikte nasıl uygulandığı incelenecektir. Ardından Türkiye'nin hâlihazırda refakatsiz mülteci çocuklara yönelik politika uygulamaları değerlendirilecek ve bu konuda resmi ve sivil toplum kuruluşlarının çalışmaları dünyadaki örnekler ile karşılaştırmalı olarak incelenecektir.

Bu çalışmanın refakatsiz çocuklara yönelik çalışmalar konusunda farkındalık artırması ve politika yapım süreçlerine katkı sağlaması hedeflenmektedir.

YAŞA DAYALI YOKSULLUK HALLERİ VE BAZI ÇARELERİ

Yrd. Doç. Dr. Şerif ESENDEMİR*

Özet

Günümüz dünyasında kapitalist ekonominin gelişmesi beraberinde bir yandan aşırı tüketimi getirirken öbür yandan da yaşa dayalı yoksulluğu artırmaktadır. Özellikle büyük oranda çalışan yaş grubu dışında kalan 14 ve altı ile 65 ve üstü yaş grupları bağımlı yaş grupları oldukları için bunların yoksulluk düzeyleri yüksektir. Birinci yaş grubunun çalışma yaşına gelmemeleri ve ikinci yaş grubunun da emeklilik nedeniyle çalışma hayatından ayrılması yoksulluk düzeylerini etkilemektedir.

Dünya genelinde her altı çocuktan birinin yoksul olduğu görülmektedir. Bu yaşlıda da farksız değildir. Göreceli olarak yoksulluğun eskiye nazaran düşme trendinde olduğu söylense de genel itibariyle yoksulluk oranı hâlâ çift haneli

* Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi İnsan ve Toplum Bilimleri Bölümü, ASPB Darülaceze Başkanlığı İdare Meclisi Üyesi, serif@yildiz.edu.tr

rakamların altındadır. Bu da yoksulluğun bugün bile dünya için büyük bir tehdit olduğunu göstermektedir.

Yoksulluk gelişmekte olan ülkeleri daha fazla etkilemektedir. Neredeyse yoksulluğun sonucu olarak açlık sorunuyla baş başa kalan insanların %98'i gelişmiş ülkelerin insanlarıdırlar. Kötü beslenme nedeniyle hastalıkların ve ölümlerin büyük kısmı da bu ülkelerde görülmektedir. Dolayısıyla bu çalışmamızda sadece bir tek ülkenin değil bütün dünyanın ortak bir sorunu olan yoksulluk; hatalı bir şekilde inşa edilmiş toplumsal yapının ve eğitimsizliğin bir sonucu ve çoğu suçun kaynağı olarak çalışılacaktır. Bu farklı yoksulluk üreten durumlara Osmanlı-Türk toplumunda tarih boyunca nasıl çareler arandığına bakılacaktır. Bu noktada en çok yoksullukla karşı karşıya kalan çocuk ve yaşlı kategorisine bizden bir formül üreten Darülaceze modeli tartışılacaktır.

KÜRESEL GÖÇ SEBEBİ OLARAK YOKSULLUK VE TÜRKİYE'DE DÜZENSİZ GÖÇ

Prof. Dr. Yusuf ADIGÜZEL*

Özet

Dünyada yoksulluktan kaynaklanan doğu ve güney ülkelerinden, batı ve kuzey ülkelerine yönelen bir insan hareketliliği yaşanmaktadır. Dünya üzerinde, 250 milyonu dış göç olmak üzere, 1 milyar kişi göç ederek kendi memleketinden ayrı yaşamaktadır. Ulusaşırı göçlerin yüzde 10'unu (yaklaşık 25 milyon kişi) zorunlu olarak ülkesinden ayrılan mülteciler oluştururken, yüzde 90'ını sosyo ekonomik nedenli ve temel olarak yoksulluk nedenli göçler meydana getirmektedir. Mültecilerin yüzde 90'a yakınını Müslüman ülkelerden gelenler oluştururken, yine aynı oranda bu mültecileri müslüman ülkeler misafir etmektedir. Mülteciler dışındaki sosyo ekonomik nedenli göçlerin çoğunluğunu ise işgücü ve genç nüfus ihtiyacı olan gelişmiş ülkeler almaktadır. Dünyanın en gelişmiş

* İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü Uygulamalı Sosyoloji Anabilim Dalı, yusuf.adiguzel@istanbul.edu.tr